

METODOLOŠKO POJASNILO

TUJA NOTRANJA PODJETJA

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Tuja notranja podjetja, Slovenija, letno, končni podatki (Prva objava)

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravila: Zdenka Repotočnik

Zadnjič osveženo: 28. 8. 2017

1. NAMEN

Statistika o tujih podjetjih je ena izmed statistik za spremljanje pojavnih oblik ekonomske globalizacije in njenih posledic na nacionalna gospodarstva. Statistika o tujih podjetjih je namenjena spremljanju pomena, strukture in poslovanja tujih podjetij na ozemljih posameznih držav.

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je zadolžen za izvajanje statistike o tujih podjetjih na ozemlju Slovenije. Gre za spremljanje podjetij, ki imajo sedež v državi, zato govorimo o statistiki tujih notranjih podjetij.

Ključne statistike so podatki o številu, značilnostih in poslovanju tujih podjetij: prihodek, dodana vrednost, stroški dela, bruto investicije, osebe, ki delajo, in zaposleni.

2. PRAVNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- [Uredba](#) (ES) št. 716/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2007 o statistiki Skupnosti o strukturi in dejavnosti tujih povezanih podjetij (CELEX 32007R0716).

Podatki so pripravljene na osnovi Uredbe EU, njenih izvedbenih predpisov in priporočil, ki zagotavljajo mednarodno primerljivost podatkov, predvsem v Evropski uniji.

3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo objavljeni podatki, je aktivno podjetje ali podružnica na ozemlju Republike Slovenije, ki je pod večinskim ali večmanjšinskim, neposrednim ali posrednim nadzorom tujih institucij (podjetij ali fizičnih oseb). Enota je aktivna, če je med letom opazovanja izkazala prihodke od prodaje ali stroške dela. Enota je del celotne populacije vseh podjetij, registriranih za opravljanje pretežno tržnih dejavnosti, z glavno dejavnostjo v enem izmed naslednjih področjih Standardne klasifikacije dejavnosti 2008 (SKD 2008): Rudarstvo (B), Predelovalne dejavnosti (C), Oskrba z električno energijo, plinom in paro (D), Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja (E), Gradbeništvo (F), Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G), Promet in skladiščenje (H), Gostinstvo (I), Informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), Poslovanje z nepremičninami (L), Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M), Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N) in Popravila računalnikov in izdelkov za široko rabo (S95).

Podjetja, ki jih opisujejo podatki, opazujemo glede na končno državo nadzora in dejavnost (SKD 2008). Za podjetja opazujemo njihovo število, prihodek od prodaje, proizvodnjo, dodano vrednost v stroških faktorjev, stroške dela, bruto investicije v osnovna sredstva, osebe, ki delajo, zaposlene ter skupne izdatke za raziskovalno-razvojno dejavnost in število oseb, ki delajo v raziskovalno-razvojni dejavnosti.

4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Izbor enot opazovanja je popoln. Enote opazovanja so vse pravne enote, ki so v pretežni (nad 50 %) večinski ali večmanjšinski, neposredni ali posredni tuji lasti. Pri identifikaciji upoštevamo lastniške deleže, ki so enaki ali večji od 10 %. Skupno število tako identificiranih enot znaša trenutno okoli 13.000, skupno število aktivnih enot v zajetih dejavnostih pa okoli 7.000.

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Vir podatkov za identifikacijo tujih notranjih podjetij so:

- Podatki o lastniških deležih posameznih investitorjev (pravnih in fizičnih oseb) po pravnih enotah v statistični bazi, ki jo SURS oblikuje za namene priprave raziskovanja Statistični register skupin podjetij (SSP-RSP).

Viri podatkov za določitev države, kjer ima sedež končna institucionalna enota nadzora, so:

- Poročila o kapitalskih naložbah Banke Slovenije
- Evropski register skupin podjetij (v razvoju)
- drugi viri podatkov: javno dostopne baze o podjetjih posameznih držav, spletne strani posameznih podjetij in članki o podjetjih.

Viri podatkov o številu in poslovanju oz. ekonomskih značilnostih zajetih podjetij so:

- Podatki oz. spremenljivke strukturne statistike podjetij, ki so podlaga za raziskovanje Poslovanje podjetij po dejavnosti in velikostnih razredih, Slovenija, letno – končni podatki ter
- Podatki statistike raziskovalno-razvojne dejavnosti pri izvajalcih, ki so podlaga za raziskovanje Raziskovalno-razvojna dejavnost, Slovenija, letno.

6. DEFINICIJE

Tuje notranje podjetje je podjetje s sedežem v Sloveniji (državi priprave statistike), nad katerim ima nadzor institucionalna enota, ki nima sedeža v Sloveniji (državi priprave statistike).

Nadzor pomeni zmožnost določanja splošne politike podjetja, po potrebi vključno z zmožnostjo izbora ustreznih direktorjev. V tem smislu se šteje, da je podjetje A pod nadzorom institucionalne enote B, če ima B neposreden ali posreden nadzor nad več kot polovico glasov delničarjev ali ima več kot polovico delnic oz. lastniškega kapitala. V statistični praksi se nadzor največkrat določa na osnovi neposrednega ali posrednega deleža lastništva, ki presega 50 %.

Posreden nadzor pomeni, da ima lahko institucionalna enota B nadzor nad podjetjem A preko nadzora oz. pretežnega lastništva drugega podjetja C.

Večinski nadzor pomeni, da ima pretežni delež lastniškega kapitala podjetja ena institucionalna enota.

Manjšinski nadzor pomeni, da ima lahko institucionalna enota nadzor nad določenim podjetjem brez izpolnjevanja večinskega deleža v lastniškem kapitalu.

Tuj nadzor pomeni, da ima nadzorna institucionalna enota sedež v drugi državi kot institucionalna enota, nad katero ima nadzor.

Končna nadzorna institucionalna enota tujega podjetja pomeni institucionalno enoto v verigi nadzora tujega podjetja, ki ni pod nadzorom druge institucionalne enote.

Statistika o tujih notranjih podjetjih pomeni statistiko, ki opisuje dejavnosti tujih podjetij s sedežem v državi priprave statistike.

Število tujih podjetij je število registriranih pravnih oseb, ki so med letom opazovanja izkazale prihodek ali stroške dela ter bile tako aktivne vsaj del opazovanega obdobja.

Prihodki od prodaje so prodajne vrednosti kupcem zaračunanih prodanih proizvodov ali trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev. Merijo se na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih in drugih listinah, zmanjšanih za vse popuste, ki so bili dani ob prodaji ali pozneje, pa tudi za vrednosti vrnjenih količin. Prihodki zajemajo tudi vse stroške in obremenitve, vezane na kupca, ne zajemajo pa davkov in carinskih dajatev na blago ali storitve, ki jih enota fakturira, in davka na dodano vrednost (DDV), morebitne prodaje osnovnih sredstev, prihodkov od financiranja in drugih izrednih prihodkov.

Vrednost proizvodnje meri dejanske, v podjetjih proizvedene vrednosti proizvodov in storitev, ki temeljijo na prodaji, vključno s spremembami zalog in z nadaljnjo prodajo blaga in storitev.

Dodana vrednost v stroških faktorjev se izračuna kot bruto prihodek iz poslovnih dejavnosti po popravkih za subvencije za poslovanje in posredne davke. Dodana vrednost se v stroških faktorjev računa "bruto", ker se popravki vrednosti (kot je npr. amortizacija) ne odštejejo. Od leta 2010 naprej se pri izračunu dodane vrednosti upoštevajo tudi subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki.

Stroški dela so opredeljeni kot skupna nadomestila, v gotovini ali blagu, ki jih je delodajalec izplačal zaposlenim (redno ali začasno zaposlenim kakor tudi zaposlenim, ki delajo na domu) v zameno za opravljeno delo, ki so ga ti opravili v opazovanem obdobju. Stroški dela vključujejo tudi davke in prispevke za socialno zavarovanje zaposlenega, zadržane pri enoti, kakor tudi delodajalčeve obvezne in prostovoljne socialne prispevke.

Bruto investicije v opredmetena osnovna sredstva zajemajo vse investicije v vsa opredmetena osnovna sredstva v opazovanem obdobju. Vključena so nova in obstoječa opredmetena osnovna sredstva, kupljena bodisi od tretjih oseb bodisi proizvedena za lastno uporabo (tj. usredstvena proizvodnja opredmetenih osnovnih sredstev), katerih doba uporabnosti je daljša kakor eno leto, vključno z neproizvedenimi opredmetenimi osnovnimi sredstvi, kakor je zemljišče.

Osebe, ki delajo, so vse osebe, ki delajo pri opazovani enoti (plačane in neplačane), in tudi vse tiste osebe, ki delajo zunaj enote, ki ji pripadajo in ki jih plačuje (npr. prodajni zastopniki). Med osebe, ki delajo, se štejejo tudi delavci s krajšim delovnim časom, sezonski delavci in delavci na domu, ki so na plačilnem seznamu opazovane enote. Med osebe, ki delajo, pa se ne štejejo delavci, ki jih enoti posredujejo druga podjetja, in prostovoljni delavci. Izključene so tudi osebe, ki so prejemniki starševskega nadomestila (osebe na porodniškem dopustu) in osebe, ki so na dolgotrajni bolniški odsotnosti. Med osebe, ki delajo, so vključeni detaširani delavci v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v RS, poslani na delo ali na strokovno izpopolnjevanje v tujino.

Zaposlene osebe so osebe, ki delajo pri delodajalcu (pri pravnih osebah, samostojnih podjetnikih ali drugih registriranih fizičnih osebah) in prejemajo plačo ter so na podlagi pogodbe o zaposlitvi obvezno socialno zavarovane. Pogodba o zaposlitvi je lahko sklenjena za nedoločen ali določen čas, ne glede na to, ali gre za zaposlitev s polnim delovnim časom ali z delovnim časom, krajšim od polnega. Med zaposlene osebe se štejejo tudi pripravniki in osebe, udeležene pri javnih delih, ter družbeniki zasebnih družb in zavodov v RS, ki so poslovodne osebe (če niso obvezno zavarovani na drugi podlagi). Med zaposlene osebe se ne štejejo študenti in dijaki, ki občasno delajo za delodajalca in prejemajo plačilo. Izključene so tudi osebe, ki so prejemniki starševskega nadomestila (osebe na porodniškem dopustu) in osebe, ki so na dolgotrajni bolniški odsotnosti. Med zaposlene osebe so vključeni detaširani delavci v delovnem razmerju pri delodajalcu s sedežem v RS, poslani na delo ali na strokovno izpopolnjevanje v tujino.

Skupni izdatki za raziskovalno-razvojno dejavnost (RRD) so vsa sredstva podjetij, ki so bila porabljena za RRD (za stroške dela, druge tekoče stroške, investicije), ne glede na vir sredstev.

Zaposleni v RRD so vse osebe, ki delajo v RRD za nedoločen ali določen čas (raziskovalno, strokovno, tehnično, vodstveno in drugo osebje), in sicer dejansko število teh oseb.

7. POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatke objavljamo:

- po aktivnostih,
- po državah in skupinah držav.

Pri členitvi podatkov po aktivnostih uporabljamo Standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD 2008). SKD 2008 <http://www.stat.si/doc/pub/skd.pdf> je nacionalna različica evropske statistične klasifikacije gospodarskih dejavnosti NACE Rev. 2.

Geografska členitev objave temelji na uradnih šifrah ISO 3166-1, ki se nahajajo na povezavi <https://www.iso.org/iso-3166-country-codes.html>.

Členitev podatkov po aktivnostih ter po državah in skupinah držav za namene statistike tujih notranjih podjetij je na voljo v v priročniku »Foreign Affiliates Statistics (FATS) Recommendations Manual«.

7.2 OBDELAVA PODATKOV

Raziskovanje zajema podatke o podjetjih, ki so glede na večinske ali večmanjšinske lastniške oz. kontrolne deleže identificirana po državah. Tako identificirana podjetja nato preko enotne identifikacijske številke povežemo s podatki strukturne statistike podjetij in statistike raziskovalno-razvojne dejavnosti, kjer se jim pripišejo ekonomske spremenljivke, ki so določene v uredbi EU.

7.3 DRUGA POJASNILA

Vsote se zaradi zaokroževanja včasih ne ujemajo.

Znamenje »z« uporabimo v primeru, ko zakrijemo podatek z namenom zaščite poročevalske enote. Podatka, ki je zaščiten zaradi zaupnosti, ne objavimo, temveč zapišemo znamenje »z«. Več informacij glede zaupnosti na Uradu lahko uporabnik pridobi na povezavi <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/o-nas/temeljna-nacela-delovanja/zaupnost>.

V raziskovanju opazujemo statistično dejavnost, ki je kot glavna določena v Statističnem poslovnem registru (SPR) za statistični namen in se v posameznih primerih razlikuje od registrirane dejavnosti, določene v Poslovnem registru Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Statistična dejavnost se določa pri pomembnejših enotah, in sicer tistih, pri katerih je iz obstoječih statističnih podatkov razvidno, da bi bila njihova razvrstitev po teh podatkih drugačna od razvrstitve te enote glede na registrirano dejavnost.

Za vrednosti spremenljivk za področje Finančne in zavarovalniške dejavnosti (področje K po SKD 2008) metodologijo izračunavanja rezultatov poslovanja še izpopolnjujemo. Omenjeno področje se sicer ne všteva v agregat dejavnosti, ki ga izračunava strukturna statistika podjetij.

8. OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo:

Letno:

- Podatkovni portal SI-STAT: Ekonomsko področje – Ekonomska globalizacija – [Tuja notranja podjetja](#). Podatke objavljamo v obliki absolutnih vrednosti za tuja notranja podjetja, za slovenska oz. nacionalna podjetja ter za celotno populacijo podjetij. Rezultate po dejavnostih objavljamo na ravni posameznih področij dejavnosti in oddelka S95 SKD 2008 ter kot seštevek področij B do N in

oddelka S95, brez področja K, in sicer ločeno za vsa tuja podjetja, vsa slovenska (nacionalna) podjetja in vsa podjetja. Geografsko razčlenjene rezultate objavljamo za 58 držav oz. skupin držav, in sicer za seštevek vseh zajetih področij in oddelka S95 po SKD 2008.

- Prva objava (Podjetja/Ekonomske odnosi s tujino, Globalizacija): »Tuja notranja podjetja, Slovenija, letno, končni podatki«.
- Statistični urad Evropske unije (Eurostat).

9. REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Objavljamo le končne podatke.

9.2 PRELOMI V ČASOVNI VRSTI

Večjih prelomov v časovni vrsti ni. Zaradi dejstva, da je državo nadzora pogosto težko identificirati, ter da je Evropski register skupin podjetij, ki naj bi bil glavni vir za določitev države razvoja, še v razvoju, pa se lahko pojavljajo manjši prelomi glede posameznih držav nadzora.

Manjše spremembe so nastale pri definiciji treh spremenljivk strukturne statistike: z letom 2010 za dodano vrednost v stroških faktorjev ter z letom 2013 za osebe, ki delajo, in zaposlene osebe. Spremembe so opisane v ustreznem metodološkem gradivu.

Metodološko pojasnilo o revidiranju podatkov je dostopno na spletni strani <http://www.stat.si/dokument/5296/RevidiranjeStatisticnihPodatkovMPsplosna.pdf>.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

- »Foreign Affiliates Statistics (FATS) Recommendations Manual«: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-12-016>.
 - Metodološko pojasnilo:
 - Skupine podjetij, področje: Podjetja, podpodročje: Globalizacija
 - Strukturna statistika podjetij, področje: Podjetja, podpodročje: Struktura in poslovanje podjetij
 - Razvojno-raziskovalna dejavnost pri izvajalcih, področje: Razvoj in tehnologija, podpodročje: Raziskovanje, razvoj in inovacije
- <http://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>